

Stenografični zapisnik

osme seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 22. decembra 1887.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar grof Gustav Thurn-Valsassina in deželnega glavarja namestnik Peter Grasselli. — Vladna zastopnika: c. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler in vladni svetovalec Martin Hozhevar. — Vsi članovi razun: knezoškof dr. Jakob Missia.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika VII. deželno-zborske seje dné 20. decembra 1887.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 58. Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1888. (k prilogi 3.).
4. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji pedagoškega društva na Krškem za preuredbo nekaterih določeb deželnih šolskih zakonov.
5. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva Loški potok za uvrstenje ondotne okrajne ceste med deželne ceste, oziroma za podporo.
6. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o:
§ 3, deželno-kulturnih in zdravstvenih zadevih;
§ 5, o glavni bilanci mestnega posojila ljubljanskega za l. 1886.

Obseg: Glej dnevni red in samostalni predlog poslanca Jakoba Hren-a in tovarišev; potem rešitev prošenj učiteljev postojnskega, litijskega in črnomaljskega okraja za zboljšanje njih stanja in prošnje nadučitelja Leopolda Belár-ja za zvišanje opravilne doklade.

Seja se začne ob 15. minuti čez 10. uro.

Stenographischer Bericht

der achten Sitzung

des kranjischen Landtages

zu Laibach

am 22. Dezember 1887.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina und Landeshauptmann-Stellvertreter Peter Grasselli. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr von Winkler und Regierungsrath Martin Hozhevar. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jakob Missia.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokollses der VII. Landtagsitzung vom 20. Dezember 1887.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 58. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Normalschulfondes pro 1888 (zur Beilage 3).
4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des pädagogischen Vereines in Gurkfeld um Aenderung einiger Bestimmungen der Landes-Schulgesetze.
5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindefamtes Laferbach um Einreihung der dortigen Bezirksstraße unter die Landesstraßen, beziehungsweise um Subvention.
6. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-Ausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesausschusses, und zwar zu:
§ 3, Landeskultur- und Sanitäts-Angelegenheiten;
§ 5, über die Hauptbilanz des Anlehens der Stadt Laibach pro 1886.

Inhalt: Sieh Tagesordnung und selbständigen Antrag des Abgeordneten Jakob Hren und Genossen, dann die Erledigung der Petitionen der Lehrer des Adelsberger, Littaiers und Tschernemberger Bezirkes um Verbesserung ihrer Verhältnisse und der Petition des Oberlehrers Leopold Belár um Erhöhung der Functionszulage.

Beginn der Sitzung 10 Uhr 15 Minuten.

Deželni glavar:

Konstatiram, da je slavni zbor sklepčen, in otvarjam sejo.

Prosim gospoda tajnika prebrati zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika VII. deželno-zborske seje 20. decembra 1887.

1. Lesung des Protokollses der VII. Landtagsſitzung vom 20. Dezember 1887.

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik zadnje seje v slovenskem jeziku. — Secretär Pfeifer liest das Protokoll der letzten Sitzung in slovenischer Sprache.)

Želi kdo gospodov k zapisniku besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Zapisnik je torej potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräſidiums.

Landeshauptmann:

Ich überreiche folgende Petitionen:

Petition des landschaftlichen Kanzlei-Officiates Josef Ritter v. Bagliarucci-Kieselstein um Verſetzung in den bleibenden Ruheſtand mit vollem Activitätsbezüge pr. 1200 fl. (Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Prošnja deželnega ingrosista Ivana Kozjeka, da bi se mu pregledale posledice gledé zgubljenih službenih let od 25. avgusta 1878 do 16. novembra 1884.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Petition des Ferdinand Schulz, Muſeal-Präparators, um Verleihung des Titels und Charakters eines «Muſeal-Adjuncten».

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Petition der Gemeindevorſtehung in Budajne um Subvention für Straßen- und Brückenherstellungen auf den Gemeindeftraßen Budajne-Col und Budajne-Dolgepoljane.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Lavrenčič predlaga prošnjo občine Vipave, da sme naklado na pivo od hektolitra 1 gl. 50 kr. naložiti in pobirati.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Kavčič izroča prošnjo županstva senožeškega za podporo za napravo napajališča, oziroma vodoshrana.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Hren predlaga samostojni predlog glede doneskov od zapuščin k normalno-šolskemu zakladu. Prosim gospoda tajnika, da ga prebere.

(Tajnik Pfeifer bere načrt zakona iz priloge 59. — Secretär Pfeifer liest den Geſeßentwurf aus der Beilage 59.)

Po opravljenem redu bom postavil utemeljenje na dnevni red prihodnje seje in prosil gospoda predlagatelja, da svoj predlog utemeljuje.

Preidemo k dnevnemu redu.

3. Priloga 58. Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1888. (k prilogi 3.).

3. Beilage 58. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Normalſchulfonds pro 1888 (zur Beilage 3.).

Poročevalec Šuklje:

Slavni zbor! Predno preidem k prilogi 58., k poročilu finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1888., izprosil bi si dovoljenje slavne zbornice, da smem prej poročati v imenu finančnega odseka o nekaterih učiteljskih peticijah za zboljšanje plač, kajti ta predmet je v neki direktni zvezi s proračunom normalno-šolskega zaklada, in le po neki pomoti izostala je ta točka iz današnjega dnevnega reda.

Prosim torej dovoljenja slavnega zbora, da smem poročati o teh peticijah, predno preidem na prilogo 58.

Deželni glavar:

Ker dotične peticije niso razvidne v današnjem dnevnem redu, prosim gospode, naj se izjavijo, imajo li kaj proti temu, da gospod poročevalec o teh peticijah poroča.

(Po kratkem odmoru. — Nach einer kurzen Pause.) Ker ni ugovora smatram, da je slavni zbor zadovoljen, da se poroča.

Poročevalec Šuklje:

Izročili so peticije učitelji litijskega, postojnskega in črnomalskega okraja, potem je bila izročena tudi prošnja pedagoškega društva v Krskem, katera se je v nekem oziru obravnavala tudi v finančnem odseku, dočim bode upravnemu odseku poročati o večini njene vsebine. V vseh peticijah nahajamo skorej ene in iste želje, da si lahko usojam poročati o teh peticijah sumarično.

Učitelji imenovanih okrajev prosijo prvič, naj se jim v pokojnino vsteva tudi provizorna službena doba, t. j. službena leta pred učiteljskim izpitom. Finančni odsek je bil mnenja, da tej prošnji ne gre pritrditi, in sicer prvič zarad tega ne, ker bi taka sprememba bila v nasprotstvu s § 56. drž. šolskega zakona z dné 14. maja 1869. l. Ta paragraf določuje, da je vstevna le ona službena doba, katero je dotičnik dostal po svojem učiteljskem izpitu, bodisi kot definitivno, bodisi kot provizorno nameščen učitelj. Torej deželni zbor ni kompetenten predrugati določil državnega šolskega

zakona, ob enem pa se lahko zanaprej pové, da državni zbor ne bode voljan iz svoje inicijative pre narediti kaj v tem vprašanji in zarad tega se lahko odkloni ta prošnja.

Iz druge strani je pa pomisliti, da bi s tem le škodovali šolstvu našemu in ravnali ne na korist, ampak v kvar našemu šolskemu interesu.

Sedaj namreč se vstevajo le leta po učiteljskem izpitu. V interesu našega šolstva je gotovo, da so vsi učitelji kar hitro mogoče v istini postavno kvalifikovani, da imajo v istini svedočbe o vseh postavnih izpiti. Ker se sedaj doba pred izpitom ne vsteva, je to nagib za učitelje, da kar hitro mogoče skrbé napraviti svoj izpit. To bi, ako ustrežemo želji dotičnih peticij, odpadlo, in imeli bi mnogo starejih učiteljev brez učiteljskega izpita, kar bi le na kvar bilo našemu šolstvu. Iz teh razlogov misli finančni odsek, da ne gre pritrditi temu petitu in nasvetuje, slavni zbor naj odkloni to točko učiteljskih peticij.

Druga želja učiteljev meri na to, naj se sedanja 40letna službena doba skrajša na 35 let. Tudi temu finančni odsek ne moré pritrditi, kajti razvideti je, da učitelji v primerno mladih letih lahko pridejo do svojega učiteljskega izpita, torej do pravice gledé pokojnine — učitelj, počez rečeno, lahko z 22 do 23 leti, učiteljice pa navadno še nekoliko prej. Ni torej pouda, da bi se službena doba, ki sedaj obsega 40 let, skróčila na 35 let.

Učitelji postojnskega okraja zahtevajo tretjič, naj se drugače razvrstijo učiteljske plače na Krasu. Vsled večje draginje, ki obstoji na Krasu, mislijo namreč postojnski učitelji, da bi trebalo tako razvrstiti učiteljske službe na Krasu, da se uredé po številu razredov in da bi n. pr. na vseh kraških četverorazrednicah ne samo nadučitelj, temveč tudi drugi in tretji učitelj bila v prvem plačilnem razredu, torej z letno plačo 600 gl. Finančni odsek ni bil mnenja, da bi šlo pritrditi tej želji. On opozarja na to, da bi se s tem morala predrugačiti §§ 38. in 39. deželnega zakona z dné 29. marca 1879. l. Istina je po mojem mnenji, da določba tega deželnega zakona ni ravno ideal, da je uvrstitev po golih odstotkih učiteljskega osebja nekako preveč mehanična. Iz druge strani pa se mora priznavati, da bi se ta zgolj vnanji moment še mnogo bolj poóstril, ako se ne bi gledalo ne na starost, ne na sposobnost, ne na kvalifikacijo dotičnega učitelja, temveč zgolj na faktum, ali službuje na eno- ali večrazredni šoli.

Vsled tega je bil finančni odsek mnenja, da je odkloniti tudi ta prošnja.

Učitelji litijskega okraja prosijo dalje, naj se počitnice raztegnejo od 6 tednov na 2 meseca. Tukaj je zopet opozarjati, da bi se temu petitu moralo ugovarjati ravno iz pedagogičnega stališča. Že na srednjih šolah se čujejo sodbe od skušenih pedagogov, da so dvamesečne počitnice predolge, da mladina v tem času veliko preveč pozabi, kaj celo v ljudskih šolah. Potem je poudarjati, da za to ni pristojen ne deželni zbor, ne državni zbor, ampak da to spada v eksekutivno področje, v katero segati deželnemu zboru ni mogoče.

Prosilo se je dalje, in sicer v vseh peticijah, naj se petletnice odmerijo, ne kakor sedaj po minimalni plači, temveč po dejanskih plačah. Tu je pritegniti tudi prošnjo pedagogičnega društva krškega, katero se izraža v istem smislu, kakor vse druge učiteljske peticije, s katerimi se je nam danes baviti. Gledé tega je moral finančni odsek razjasniti najpred neko pomoto, v katerej se očitvidno nahajajo naši učitelji. Oni poudarjajo v svojih prošnjah, da je enako razmerje tudi v drugih kronovinah. Temu ni tako, temveč je razvidno iz dotičnih deželnih zakonov, da v vseh tistih kronovinah, kjer so ustanovljene petletnice, se odmerjajo le od najmanjše plače, ne pa od dejanske. Opozarjam zlasti na sosedne dežele, tako n. pr. na § 27. štajerskega deželnega zakona z dné 4. februarja 1870. l., na § 19. koroškega zakona z dné 17. januarja 1870. l., na § 30. goriskega in § 29. isterskega deželnega zakona. Povsod vidimo, da ravno tako računijo, da se te petletnice v sosednih deželah ravno tako odmerjajo, kakor pri nas. Potem pa, gospóda, je treba pomisliti tudi finančni efekt, katerega bi morala taka sprememba imeti. Deželno knjigovodstvo, katero je povprašal poročevalec, predno je s svojim nasvetom stopil pred finančni odsek, izračunilo je, da bi bilo, ako se ustreže tej želji, treba zvišati potrebsčino normalno-šolskega zaklada za 4190 gl. Ako pomislimo, da potrebsčina tega zaklada raste z vsakim letom, da smo od lanskega leta poskočili za 8300 gl. in ako gremo do leta 1883. nazaj, poskočili skorej za 48000 gl., potem je razvidno, da deželni zbor sedaj ni v položaji, da bi zamogel ustreči tej prošnji.

Zadnja želja, katera se nahaja v teh peticijah meri na to, naj se dovoli stanovninska priklada onim učiteljem na večrazrednih ljudskih šolah, kateri nimajo prostega stanovanja ali primerne stanovine. Finančni odsek je bil pač mnenja, da je položaj takih učiteljev v istini težaven, da je posebno učitelju — ne tako učiteljici — težavno službovati s 400 gl. do 450 gl. na leto v kakem trgu ali mestici in plačevati drago stanovanje, akoravno nima nobenih opravičnih doklad, čestokrat tudi nobenega stranskega zaslužka. Finančni odsek pa je moral gledati na denarni efekt, in iz računov deželnega knjigovodstva je razvidno, da bi v tem slučaju, ako bi le po 40 gl. hoteli dajati takim učiteljem stanovninske priklade, morali zvišati kredit za naše ljudsko šolstvo zopet za 7560 gl. To so številke, katere tako jasno govoré, da jim o sedanjem položaji tudi finančni odsek ni mogel ugovarjati.

Finančni odsek je torej bil mnenja, naj se za letos odkloni tudi ta terjatev ljudskih učiteljev. Zato pa bode pri proračunu normalno-šolskega zaklada, pri oni točki, katera zadeva podpore, nasvetoval, ravno z ozirom na take učitelje neko večjo svoto. Vsled tega in ozirajoč se na razloge, katere omenjati mi je bila čast, nasvetuje finančni odsek, da se odklonijo prošnje učiteljev litijskega, postojnskega in črnomaljskega okraja, ob enem pa tudi prošnja pedagogičnega društva v Krškem, v kolikor pride v postev pri tej priliki.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidem sedaj k poročilu finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1888., pril. 58.

Ker je priloga o pravem času bila izročena gospodom poslancem, prosim dovoljenja, da bom čital le končne nasvete, katere stavlja pri tej priliki finančni odsek. Popraviti mi je le neko majhno tiskovno pomoto, ki se je po naključji vrinila v poročilo. Na tretji strani je dohodkarina izkazana le z 299 576 gld., to je treba zvišati za 2 gld. tako, da se bode glasila 299 578 gld. in analogno popraviti tudi druge številke. Na končni efekt pa to nima čisto nobenega vpliva, ampak okrogli znesek 10% priklade bode proračunjen kakor sedaj na 140 100 gld.

Nasveti finančnega odseka se glasé (here — ließt):

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) Proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1888.	
s potrebsčino	275 738 gld. 66 kr.
z zakladdo	23 765 » 40 »
in s primanjkljajem	251 973 gld. 26 kr.
ali v okrogli svoti	252 000 » — »

se odobri.

Der Vorschlag des Normalschulfondes für das Jahr 1888 im Erfordernisse pr. . . . . 275 738 fl. 66 fr.
mit der Bedeckung pr. . . . . 23 765 » 40 »
und mit einem Abgange von . . . 251 973 fl. 26 fr.
oder rund . . . . . 252 000 » — »
wird genehmigt.

2.) V pokritje tega primanjkljaja pobirala se bode l. 1888. 10% priklada na celo predpisano svoto vseh neposrednih davkov, torej zlasti od rednega zneska z vsemi državnimi prikladami vred pri zemljiškem davku, pri hišni najemarini in hišno-razrednem davku, pri pridobnini in dohodkarini po vsej deželi. Nedostatek v znesku 111 900 gld., kateri se potem še pokaže, pokrije se naj iz deželnega zaklada.

Zur Deckung dieses Abganges wird für das Jahr 1888 eine 10% Umlage auf die volle Vorschreibung aller directen Steuern, somit insbesondere bezüglich der Grund-, Haus-, Hauszins-, Erwerb- und Einkommensteuer vom Ordinarium sammt allen Staatszuschlägen im ganzen Lande eingehoben. Der weiterhin sich ergebende Abgang von 111 900 fl. ist aus dem Landesfonde zu decken.

3.) Deželnemu odboru se naroča, pridobiti sklepu pod točko 2. Najvišje potrjenje.

Der Landesauschuß wird beauftragt, dem Beschlusse ad 2. die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

4.) V podrubrikah 1., 2., 3., 4., 6., 7., 8. rubrike II. «Potrebsčina» dovoljuje se c. kr. deželnemu šolskemu svetu revirement po dogovoru z deželnim odborom.

5.) Dovoljuje se, one potrebsčine normalno-šolskega zaklada za l. 1887, katere so nastale vsled veljavnih naredeb deželnega šolskega sveta in deželnega odbora, pokriti iz blagajničnih zastankov l. 1887.

Deželni glavar:

Otvorjam generalno debato. (Po kratkem odmoru. — Nach einer kurzen Pause.)

Ker se nihče k besedi ne oglasi, preidemo v specialno debato.

Poročevalec Šuklje:

A. potrebsčina, I. aktivitetni prejemki učiteljev. Tu nasvetujem v imenu finančnega odseka za prvo podrubriko:

«Plače učiteljev znesek 218 890 gld.»

Deželni predsednik baron Winkler:

Slavni zbor! Deželni šolski svet se je z dopisom 28. novembra t. l. obrnil do slavnega deželnega odbora, da bi se v preudarek normalno-šolskega zaklada postavila primerna svota kot plača za drugega učitelja na tukajšnji mestni nemški ljudski šoli. Ta šola, kakor je znano, obstaja že tri leta, pa je še vedno enorazredna šola. Prvo leto je štela 14 učencev, drugo leto 44 učencev in letos jih šteje 66. Ti šolski otroci se poučujejo sedaj v treh oddelkih po jednom samem učitelji; in ta učitelj, ki je tudi vodja te šole, obrnil se je s prošnjo do mestnega šolskega sveta, kateri je potem to prošnjo poslal deželnemu šolskemu svetu, da bi se mu namreč pridejala druga učna moč, češ, da on sam nikakor ne more poučevati teh otrok tako, kakor zahteva potreba, ter je prosil, da bi se zatorej ta šola razširila v dvarazredno šolo. Poudarjal je ta učitelj in vodja, da, ako bi se kaj takega ne dovolilo, bil bi obstanek te šole v nevarnosti, ker bi se izmed mestnih prebivalcev le malokdo našel, ki bi svojega otroka pošiljal v tako šolo, v kateri otrok ne bi dobival pravega pouka, ker je, ako mora jeden učitelj sam poučevati v treh oddelkih, to skoraj taka nepriklada, kakor če bi en učitelj sam poučeval v treh raznih šolah. Res je, da še ni zakonitih pogojev, po katerih bi se moral ustanoviti drugi razred te šole, ker ona še nima dosihmal 80 učencev, kakor zahteva § 11. državnega šolskega zakona; a nadejati se je, da bode vsaj v prihodnjem letu število učencev doseglo 80. Pa če bi se tudi to ne uresničilo, mislim, da je vendar razloček med ljudsko mestno šolo in med ljudsko šolo na kmetih. Drugače morajo biti poučeni otroci v mestu, v glavnem mestu ljubljanskem, drugače na kmetih. Zavoljo tega mislim, da je prošnja gosp. učitelja mestne nemške šole popolnoma upravičena.

Tudi mestni šolski svet je priznal potrebo te šole, da se namreč razširi v dvarazredno iz didaktično-pedagogičnih ozirrov. Tukaj moram omeniti, da je tudi gospod minister za uk in bogočastje z razpisom 19. novembra t. l. to potrebo poudarjal. Obstanek te šole je zavisen od tega, da se pomnoži učiteljsko osebje za eno učno moč, in da se ljudske šole v Ljubljani uredé jednako za Slovence kakor za Nemce, ali, če ne popolnoma, vsaj kolikor je moči jednako, ne pa tako, da bi imela slovenska šola svojih 5 do 6 razredov, nemška šola pa le jeden sam razred.

Zaradi tega je deželni šolski svet stvar tako rešil, da je dovolil, da se ustanovi služba za drugega učitelja na omenjeni šoli. Obžalujem, da se, kakor sem zvedel v zadnji seji finančnega odseka, potrebna svota ni postavila v proračun, in bil bi jako hvaležen, ako bi se kdo iz visoke zbornice oglasil in stavil predlog, da se za prihodnje šolsko leto, za tri mesece namreč,

postavi v proračun potrebna svota za plačo drugega učitelja, to je 150 gld., in zajedno dotična opravilna nagrada za vodjo te šole. Mislim, da bi se s tem pokazala dobrohotnost tudi drugi narodnosti mesta ljubljanskega, in da bi sklep visoke zbornice v tem zmislu napravil gotovo najboljši utis v vseh krogih.

Abgeordneter Deschmann:

Ich bitte ums Wort! Nach dieser ausführlichen Begründung des hochgeehrten Herrn Landespräsidenten bezüglich der Nothwendigkeit der Beistellung einer zweiten Lehrkraft an der deutschen Knabenschule in Laibach erlaube ich mir jenen Antrag, den ich schon im Finanzausschusse eingebracht habe, zu wiederholen. Derselbe lautet:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Es werde in der Ausgabrubrik «Gehalte der Lehrer», l. g., Stadt Laibach, der Betrag von 16 100 fl. mit Rücksicht auf die zweite, an der dreiclassigen deutschen Knabenschule in Laibach zu bestellende Lehrkraft um die Tausende für die Monate Oktober, November, Dezember 1888, d. i. um 150 fl. erhöht.»

Wie schon die Ausführungen des hochgeehrten Herrn Landespräsidenten gezeigt haben, so ist im Besuche der Schule in Bezug auf die Anzahl der Schüler ein erfreulicher Fortschritt bemerkbar. Im ersten Jahre betrug die Zahl derselben 17, im zweiten 44, im dritten 66. Es ist also unzweifelhaft, daß, wenn auch dormalen die zur Erweiterung der Schule gesetzlich erforderliche Zahl von 80 Schülern nicht vorhanden ist, dieselbe doch zu Beginn des nächsten Jahres nicht nur erreicht, sondern auch überschritten werden wird, sobald sich die Nachricht verbreitet haben wird, daß man daran geht, die Schule in jener Weise, wie es für eine städtische Volksschule nothwendig ist, zu organisiren und dem, wie ich höre, sehr fleißigen und thätigen Leiter derselben eine zweite Lehrkraft beizugeben. Ich glaube auch, daß es nur eine nothwendige Consequenz des früheren Landtagsbeschlusses wegen Errichtung einer deutschen Knabenschule in Laibach ist, daß auch für die entsprechende Erweiterung derselben Sorge getragen werde. Im Uebrigen enthalte ich mich nach den ausführlichen Begründungen des Herrn Landespräsidenten jeder weiteren Ausführung dieses meines Antrages, den ich wärmstens Ihrer Annahme empfehle.

Poročevalec Šuklje:

Poročevalec finančnega odseka je v nekem težavnem položaji nasproti predlogu, katerega smo čuli iz ust častitega gospoda neposrednega predgovornika. Priznavati pa moram, in to me je jako prijetno dirnulo, da je gospod Deschmann svoj predlog, v kolikor ga je utemeljeval stvarno, to storil jako zmerno in brez tistih nepotrebnih argumentov, ki jih včasih čujemo iz nasprotne stranke.

Gledati treba tu na formalni ozir v prvej vrsti. V finančnem odseku smo bili namreč tega mnenja, da stvar še ni godna za končno rešitev. Le mimogrede je tu gospod vladni zastopnik, opozorjen po gospodu Deschmannu, izražal misel, da bi trebalo skrbeti tudi

za nemško deško šolo in dovoliti v ta namen višji kredit. Večina finančnega odseka pa je sodila, da se mora prej o tej stvari zaslišati še deželni odbor. Istina je, da zboruje sedaj deželni zbor in da je poleg deželnega zastopa deželni odbor prav za prav v tem času le nek odsek, vendar pa se mora tu ozirati na neko drugo stvar. Tu treba pozvedovanja dotičnih korporacij, ki so imele povedati svoje misli in v tem vprašanji niso bile edine med seboj. Mestni šolski svet, dvakrat vprašan, izrazil se je proti razširjati, in občinski zastop ljubljanski se tudi ni bil strinjal, torej treba pozvedeti, ali so razlogi povedani od mestnega šolskega sveta istiniti ali ne. Finančni odsek ni organ za to, tudi deželni zbor ne, torej je v finančnem odseku nadvladalo mnenje, da treba pred vsem znati, kaj namerava deželni odbor, katerega mnenja je on. V finančnem odseku bili smo mnenja, da stvar še ni jasna, dejali smo: *Non liquet!* in zarad tega bila je večina finančnega odseka proti zahtevanemu višjemu kreditu za to šolo.

S stvarnega stališča moram sicer tudi jaz popolnoma pritrjevati častitemu gospodu deželnemu predsedniku in gospodu Deschmannu, da je namreč v istini jako težavno za učitelja na jednorazredni šoli, doseči količkaj primernih učnih uspehov. Obžalujem, da je stvar taka in obžalujem, da nemški živelj v Ljubljani, ki broji nad 5000 prebivalcev — po zadnjem ljudskem štetji okoli 6000 — nima še popolne nemške javne večrazredne šole. Ali, gospôda moja, kdo je to zakrivil? Kdo pa je provzročil, da ta nemška šola, katero je ustanovil deželni zastop z najboljšimi intencijami, hira in peša? Da se ne bi bila ustanovila ona šola nemškega «Schulvereina,» ki nase poteguje skorej vse nemške otroke, da tega ne bi bilo, potem nihče izmed nas ne bi ugovarjal, in pozitivno bi že danes mesto ljubljansko poleg svojih slovenskih čvetero- in peterorazrednic imelo tudi popolno nemško javno šolo. (Klici — Rufe: Gotovo!) To je popolnoma gotovo. Poglejmo, kakov je položaj dandanes. Večina nemških otrok obiskuje «Schulverein-sko» šolo, precj jih je takih, ki hodijo v e. kr. vadnico in zopet po drugih zavodih jih je precejšnje število. Koliko jih ostane potem še za kako javno ljudsko šolo? Čuli smo, da jih je letos bilo 66, pa iz vsega tega, kar se sliši, videti je vendar, da velika večina, ogromna večina teh otrok sploh nikoli ni spadala v to šolo. (Klici — Rufe: Čujte!) V finančnem odseku sem že razložil svoje prepričanje o tej stvari, tam sem že dejal, da ne samo, da popolnoma priznavam in z menoj vred vsi častiti gospodje somišljeniki moji, da priznavamo zakonito pravico v Ljubljani bivajočih Nemcev do njihove ljudske šole, mi gremo še dalje in rečemo, tudi slovenskemu očetu, ako ga je volja — obžalujemo sicer, če se nahajajo taki slučajji — pa če ga je volja, izročiti svojega sina nemški ljudski šoli, svobodno mu! Ali ena stvar se mora zahtevati s pedagogičnih razlogov, ki so priznani po vsem svetu, namreč, da je dotični učencec v istini učenega jezika vsaj toliko zmožen, da zamore slediti učitelju in se s pridom učiti v tej šoli, sicer je vse to le v kvar odgoji njegovi. Tako, gospôda moja, sodijo priznani nemški

pedagogi, tako sodijo tudi sami Nemci na Kranjskem. V neki knjigi, ki se je mnogo imenovala v zadnjem času, nahaja se sledeči odstavek proti šolskemu utrakvizmu sploh, kaj pa še celo proti temu, da se otrok popolnoma vzgaja v jeziku, katerega on ne razume. Tu stoji (bere — liešt): «Wie soll die fremde Sprache dem Kinde zur Klarheit dessen verhelfen, was es noch gar nicht besitzt! Ein Kind des besseren Verständnisses der deutschen Sprache halber zuerst mit einer slavischen vertraut machen — tukaj le treba mesto «deutsch» «slavisch» postaviti in obratno in pridemo do tistega zaključka — kommt mir vor, wie wenn einer zuerst die Trompete blasen lernte, damit er dann besser die Fiedel streichen könne. — Geradezu verderblich ist die gleichzeitige Pflege zweier Sprachen. Wem schon nichts daran liegt, daß sein Kind nach dem Sage: «Halbe Kraft, halber Erfolg!» weder die eine, noch die andere Sprache ordentlich erlernen wird, der sei auf andere, weit ernstere Gefahren aufmerksam gemacht.» Tako, gospoda, sodi torej Nemeč, in sicer ima ta knjiga naslov: «Deutscher Kalender für Krain auf das Schaltjahr 1888.» (Klici — Rufe: Čujte!) Tako, gospoda, sodi torej Nemeč ob utrakvističnem pouku. Kaj bi on dejal, ako bi se od njega zahtevalo, da mu je izročiti svojega sina čisto slovenskej soli? V enakem položaji se nahajajo slovenski otroci, ki pridejo v to šolo, ne da bi bili zmožni nemškega učnega jezika.

Mestni šolski svēt izrazil se je že o tej stvari in pravi (bere — liešt): «Die geringe Schülerzahl und der von der Schulleitung selbst angeführte Umstand, daß der größte Theil der eintretenden Schüler der deutschen als der Unterrichtssprache gar nicht mächtig ist und daher naturgemäß an einer der anderen städtischen Anabenvolksschulen den Unterricht zu genießen hätten, waren die Motive zum obigen ablehnenden Beschlusse.»

Torej, gospoda moja, taka je stvar. Opravičeni smo v formalnem oziru, ker stvar se ni bila godna, opravičeni smo za sedaj tudi v stvarnem oziru, ker je dokazano, da je za pouk nemških otrok v Ljubljani skrbjeno v izobilji, da se večina učencev na nemški deški šoli rekrutira iz takih krogov, ki, ne samo, da niso nemške narodnosti, ampak otroci tudi niso toliko zmožni učnega jezika, da bi se zamogli z uspehom poučevati.

Z ozirom na to, ne preostaje mi drugega, nego v imeni finančnega odseka prositi slavni zbor, da ostane pri nasvetih finančnega odseka in odkloni predlog gospoda Deschmanna.

Deželni glavar:

K rubriki 1. črka *g* stavil je gospod Deschmann nasvet, naj se kredit za 150 gld. za drugega učitelja na nemški mestni šoli povekša.

Prosim gospode, ki so za ta predlog, naj blagovolé se vzdigniti.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog gospoda Deschmanna nima večine záse in je torej odklonjen.

Prosim gospode, ki so za to, da se subrubrika 1. po nasvetu finančnega odseka odobri, naj blagovolé se vzdigniti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Šuklje:

Dopolnilne doklade nasvetuje finančni odsek s 1450 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Službene doklade s 18181 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Opravnile doklade nasvetuje finančni odsek z 12493 gld. Pri tej priliki poročati mi je o neki peticiji, katera je bila izročena finančnemu odseku in katera se mora rešiti pri tej priliki.

Nadučitelj ljubljanski, vodja druge mestne šole, gospod Leopold Belár, prosi namreč za zvišanje svoje opravnile doklade. On ima sedaj opravnile doklado v znesku 150 gld., z ozirom pa na ogromno število paralelk, katere nahajamo na tej šoli, prosi, da bi se mu ta opravnile doklada zvišala od 150 na 200 gld. Finančni odsek je uvaževal ta ozir, prepričal se, da šola v istini broji pet paralelk, torej je skorej desetrazredna šola, ako vzamemo paralelke za razrede, in z ozirom na to nasvetuje finančni odsek, da se pritrjuje prošnji nadučitelja Leopolda Belárja in se mu zviša opravnile doklada na 200 gld.

To je prvi moj predlog, o katerem si izprosim sklep slavnega zbora.

(Obvelja. — Angenommen.)

Potem nasvetujem opravnile doklade z 12493 gld. (Obvelja. — Angenommen.)

(Poročevalec bere posamezne številke potrebsčine in zaklade ter predloge finančnega odseka iz priloge 58., ki obveljajo brez debate. — Der Berichtstatter liešt aus der Beilage 58 die einzelnen Zifferansätze des Erfordernisses und der Bedeckung sowie die Finanzausschuß-Anträge, welche ohne Debatte angenommen werden.)

Nasvetujem, da preidemo v tretje branje, in da se proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1888 potrdi v tretjem branji.

Deželni glavar:

Ako ni ugovora, prestopimo v tretje branje.

(Po kratkem odmoru. — Nach einer kurzen Pause.)

Ni ugovora. Prosim torej gospode, ki ravno v drugem branji sprejetim predlogom pritrde tudi v tretjem branji, naj blagovolé se vzdigniti.

(Obvelja. — Angenommen.)

4. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji pedagoškega društva na Krškem za prenarodbo nekaterih določeb deželnih šolskih zakonov.
4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des pädagogischen Vereines in Gurkfeld um Aenderung einiger Bestimmungen der Landes-Schulgesetze.

Berichterstatter Baron Taufferer:

Als Berichterstatter des Verwaltungsausschusses habe ich über die Petition des pädagogischen Vereines in Gurkfeld um Aenderung einiger Bestimmungen der Landes-Schulgesetze zu berichten. Ein Theil dieser Petition wurde heute bereits durch den Berichterstatter des Finanzausschusses erlediget. Es bleibt mir also nur übrig, diejenigen Petita zu erledigen, die nicht finanzieller Natur sind. Der pädagogische Verein in Gurkfeld stellt an den hohen Landtag mehrere Bitten, und zwar vorerst jene, daß der § 29 des Landesgesetzes vom 9. März 1879 dahin zu ändern wäre, daß bei Befezung der Lehrerstellen der Vorschlag vom Ortsschulrath und die Ernennung vom Bezirksschulrath zu erfolgen hätte, während dem Landes-Schulrath nur die Genehmigung zustände. Nach der bisherigen gesetzlichen Übung hat der Ortsschulrath dem Bezirksschulrath den Vorschlag zu erstatten und dieser dann die Competenz-Tabelle dem Landes-Schulrath zu übermitteln, welchem das Ernennungsrecht zusteht. Die vom Lehrervereine in Gurkfeld gewünschte Aenderung hat der Verwaltungsausschuß nicht für praktisch gefunden. Das Befezungsrecht muß dem Landes-Schulrath vorbehalten bleiben, da er am besten dazu berufen und in der Lage ist, die Wirksamkeit der Lehrer im Lande kennen zu lernen, während der Bezirksschulrath nur die Wirksamkeit der eigenen Lehrer übersehen kann. Der Verwaltungsausschuß ist daher nicht in der Lage, dieses Petikum der Annahme des hohen Hauses zu empfehlen.

Weiters wird das Petikum gestellt, es seien die §§ 38 und 39 des Landesgesetzes vom 9. März 1879 zu ändern, nach welchen die Vertheilung der Lehrergehälter nach vier Gehaltsklassen erfolgt. Das Ansuchen wird damit motivirt, daß allen Lehrern die gleiche Aufgabe zufalle, und daher sei ein eigener Status, gleich dem Beamtenstatus, zu begründen, so daß der Gehalt nur nach dem zurückgelegten Dienstalter zu berechnen wäre. Der bittstellende Verein meint, daß dadurch dem fortwährenden Wechsel in den Lehrerstellen Einhalt gethan würde. Der Verwaltungsausschuß muß sich jedoch auch gegen diese beantragte Aenderung aussprechen. Nach den §§ 38 und 39 des Gesetzes vom 9. März 1879 werden die Lehrergehälter in vier Kategorien eingetheilt. Die Bemessung des Gehaltes erfolgt nicht nach dem Dienstalter, sondern sie hat nach der Anzahl der Schüler und nach den örtlichen Verhältnissen zu erfolgen. Es gibt z. B. Gewerbsorte, wo der Lebensunterhalt viel theurer ist, als andere Orte; z. B. in Sagor, Littai, müssen die Gehälter höher sein, ebenso wie an anderen Orten, welche hoch im Gebirge gelegen sind, wo der Lebensunterhalt, das ist, die Herbeischaffung der zum Leben

unumgänglich nothwendigen Lebensmittel wegen der weiten Entfernung von solchen Orten, wo diese nur zu erhalten sind, für den Lehrer mit großen Kosten verbunden ist. Dies alles muß bei der Vertheilung der Gehälter berücksichtigt werden, und es gieng nicht an, daß etwa ein Lehrer mit einer geringen Schüleranzahl an einem günstig gelegenen Orte ebensoviel Gehalt hätte, als ein in dieser Beziehung schlechter situirter Lehrer.

Ferner beantragt der pädagogische Verein in Gurkfeld die Aenderung des § 4 des Gesetzes vom 5. Februar 1870, L. G. Bl. Nr. 11, dahin, daß von nun an jeder Leiter einer Volksschule als Vertreter derselben seinen Sitz im Ortsschulrath als vollberechtigtes Mitglied desselben erhalte, und zwar auch an Orten, wo eine Bürgerschule besteht. Auch diesem Petikum muß der Verwaltungsausschuß keine Folge zu geben beantragen, da schon gegenwärtig bei jenen Ortsschulrathen, welche mehrere Schulen umfassen, der Vertreter der Schule jener Lehrer ist, welcher Leiter der unter diesen Schulen im Range am höchsten stehenden Volksschule ist. Dadurch wird der Vertretung der Lehrer schon im Ortsschulrath genügend Rechnung getragen, da ja auch die Leiter der anderen Schulen, welche zum betreffenden Ortsschulsprengele gehören, in den ihre eigene Anstalt betreffenden Verhandlungen des Ortsschulrathes mit beratender Stimme theilzunehmen berechtigt sind.

Sollte im Sinne des Petikums allen Schulleitern der zu einem Ortsschulsprengele gehörigen Schulen die Vertretung der Schule im Ortsschulrath mit beschließender Stimme zugestanden werden, so könnte schließlich der Fall eintreten, daß im Ortsschulrath die Vertreter des Lehrerstandes die Majorität den von den Gemeinden gewählten Vertretern gegenüber haben könnten, was denn doch nicht anginge. Daß bloß wegen der einzigen Bürgerschule, die das Land besitzt, eine Aenderung in der Gesetzgebung erfolgen solle, bloß deshalb, um auch dem Leiter dieser Bürgerschule die Vertretung im Ortsschulrath zu sichern, ist denn doch eine etwas zu starke Zumuthung.

Eine weitere Bitte des genannten pädagogischen Vereines bezieht sich auf das Landesgesetz vom 29. April 1873, L. G. Bl. Nr. 21, und geht dahin, daß der § 12 dieses Gesetzes durch die Bestimmung eine Erweiterung erfahre, daß jede Volksschule einen genügend großen Schulgarten besitzen müsse, denn nach § 2, Absatz 2, der Durchführung-Verordnung vom 19. Juli 1875, Z. 2868, L. G. Bl. Nr. 22, hat bisher ein Schulgarten nur an Orten errichtet zu werden, wo es die Verhältnisse erlauben. Allein so sehr der Verwaltungsausschuß die Nothwendigkeit und den Nutzen eines Schulgartens an jeder Schule anerkennen mußte, so konnte er sich andererseits der Erwägung nicht verschließen, daß sehr oft die klimatischen Verhältnisse eines Ortes derart sind, daß sie die Beschaffung eines Schulgartens sehr erschweren oder sogar unmöglich machen. Aus diesem Grunde glaubte der Verwaltungsausschuß auch die Abweisung dieses Petikums beantragen zu sollen. Zugleich spricht jedoch der Verwaltungsausschuß die Hoffnung aus, die hohe Landesregierung werde, wie sie es in den letzten Jahren gethan hat, auch in Zukunft darauf bedacht sein, im Wege der Bezirksschulrathen dahin zu wirken, daß die Zahl der Schulgärten im Lande die möglichste Erweiterung erfahre. Die hohe Landesregierung hat sehr häufig die Ortsschulrathen wegen Errichtung von Schulgärten betrieben,

welchen Aufträgen gerade in den letzten Jahren die Ortschulrätthe in ausgedehntem Maße nachgekommen sind, so daß die Verhältnisse des Landes in dieser Richtung sich wirklich wesentlich gebessert haben. Wir gaben uns dabei der Hoffnung hin, die hohe Regierung werde auch in der Zukunft ihr Augenmerk dahin richten, daß die Zöglinge der hiesigen Lehrerbildungsanstalt, wie bisher so auch in Zukunft, eine tüchtige, intensive Ausbildung in der Obstbaumzucht erhalten werden.

Zum Schlusse bittet der pädagogische Verein in Gurfeld noch, es sei der § 35 des Landesgesetzes vom 29. April 1873, L. G. Bl. Nr. 22, — ich bemerke hiebei, daß die in der Witschrift beantragte Aenderung des § 30 desselben Gesetzes schon durch den Herrn Berichterstatter des Finanzausschusses erlediget erscheint — es sei also der § 35 dahin zu ändern, daß bei § 3 des Gesetzes vom 28. Dezember 1884, L. G. Bl. Nr. 1, ein Zusatz beschloffen werde, in welchem den Lehrern das Recht zur Benützung des betreffenden Schulgartens eingeräumt werden würde, sowie daß ihnen nicht, wie nach § 27 desselben Gesetzes vorgeschrieben ist, der Catastral-Neuertrag in die Gehaltsbezüge einzurechnen sei. In diesem Punkte scheinen sich die Petenten in einem Irrthume zu befinden, denn nach § 27 werden nur jene Nutzungen in den Gehalt des Lehrers eingerechnet, welche aus Wiesen, Aekern und Waldungen bestehen, welche jedoch nicht zum Schulgarten gehören, sondern es sind dies jene Grundstücke, welche dem Lehrer außerhalb des Schulgartens zur Benützung zugewiesen sind. Der Ertrag des Schulgartens selbst aber wird nirgends in den Gehalt des Lehrers eingerechnet. Da nun die Petenten in einem offenbaren Irrthume sich befunden haben mußten, beantragt der Verwaltungsausschuss auch die Abweisung dieses Petites.

Ich erlaube mir daher im Namen des Verwaltungsausschusses zu beantragen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Dem Gesuche des pädagogischen Vereines in Gurfeld um Abänderung der §§ 29, 38 und 39 des Gesetzes vom 9. März 1879, L. G. Bl. Nr. 13, des § 4 des Gesetzes vom 25. Februar 1870, L. G. Bl. Nr. 11, des § 13 des Gesetzes vom 29. April 1873, L. G. Bl. Nr. 22, und des § 3 des Gesetzes vom 28. Dezember 1884, L. G. Bl. Nr. 1 de 1885, wird keine Folge gegeben.

(Obvelja. — Angenommen.)

5. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva Loški potok za uvrstjenje ondotne okrajne ceste med deželne ceste, oziroma za podporo.

5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes Lasserbach um Einreihung der dortigen Bezirksstraße unter die Landesstraßen, beziehungsweise um Subvention.

Poročevalec Detela:

Slavni zbor! V imenu upravnega odseka mi je poročati o prošnji županstva občine Loški potok, da

bi se ondotna okrajna cesta uvrstila med deželne ceste, oziroma da bi se do tistega časa dovolila podpora do 1000 gld. na leto.

Prošnja se opira na to, da je deželni zbor v X. seja dné 12. januarija 1877. l. občini Loški potok za popravljanje te ceste že 500 gld. podpore dovolil in s tem priznal, da so razmere zares take, da se deželni zbor more zares ozirati nanje. Prošnja se dalje podpira s tem, da je cestne proge tej občini dodeljenih 11651 m, da pride na en goldinar direktnega davka skorej 5 m ceste vzdržavati, in da morajo potem posamezni posestniki 70 do 80 in celo 100 m ceste vzdržavati. Navaja se nadalje, da so bile dosedaj tri parne žage, od katerih se je ves rezan les po tej cesti izvažal, da je letos meseca junija pričela nova velikanska parna žaga na Hribu rezati, katera v 24 urah 150 do 200 krlov zreže, da se tudi ta les po tej cestni progi izvažal, a ne od domačih posestnikov, temveč od vseh 4 parnih žag izvažajo samo tuji vozniki ta les, in da domači občani izvažajo samo krlje iz gozda, in da morajo vbogi Loškopotočani cesto samo za tuje trgovce in voznike vzdrževati.

Navaja se tudi v prošnji, da je bila ta cesta letos štirikrat posuta in popravljena, pa da to ne koristi nič in da je cesta vedno v slabem stanju, da pa ne more drugače biti, ker celo jesen dežuje in je vedno mokra; da se pa vkljub temu vedno veliko število voznikov na nji nahaja, da se pripeti kateri dan, da jih je celo do 200 voz, namreč z žaganci, ogljem in trami, da se tako mora ubogi kmet mučiti za tuje voznike.

Iz teh vzrokov prosi občina za podporo iz deželnega zaklada, potem da bi se uvrstila ta cesta med deželne ceste. Gospodje v upravnem odseku, katerim so razmere znane, so pritrdili temu, da je res izredno težko občini, to cestno progo vzdrževati in da je torej podpora opravičena. Kar se tiče uvrstjenja te ceste med deželne ceste, se ve, upravni odsek tega meritorno ni mogel razpravljati, ker se nimamo takega zakona, s katerim je vpeljana kategorija deželnih cest.

Upravni odsek torej nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Občini Loški potok se dovoljuje za l. 1888. 500 gld. podpore iz deželnega zaklada za vzdrževanje nje oddeljene okrajne ceste.

Prošnja, da bi se ta cestna proga uvrstila med deželne ceste, odstopi se deželnemu odboru, da se nanjo ozira pri načrtu nove postave o uvrščevanju deželnih cest.

(Obvelja. — Angenommen.)

6. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o:

6. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsbericht-Ausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses, und zwar zu:

§ 3, deželno-kulturne in zdravstvene zadeve;

§ 3, Landesultur- und Sanitäts-Angelegenheiten.

Poročevalec dr. Sterbenec:

Slavni zbor! Lanskega leta je slavni zbor sklenil več zgradb zoper vode, tako v prvi vrsti zgradbo zoper Potok Pišenca v Kranjskogorskem sodnem okraji. Bile so velike obravnave med ministerstvom, deželno vlado in deželnim odborom in ni se videla toliko nevarnost za Kranjsko Goro, kot za posestnike. Potok se ni potrebno zgradil in nevarnost je ostala sedaj kakor prej. Deželni odbor je to sprevidel in zaradi tega, ker se lani dovoljena svota 1950 gld. ni porabila, predlaga, naj bi se ta kredit podaljšal tudi za l. 1888. Odsek za letno poročilo predlaga, naj slavni zbor temu pritrdi.

Deželni glavar:

Otvorjam debato.

Poslanec Robič:

Gospôda moja. Meni so razmere Kranjske Gore dobro znane, ker sem ondi doma; naj mi bode torej dovoljeno nekoliko o hudourniku Pišenca spregovoriti. Kakor se razvidi iz poročila so tehniki pregledovali hudournik Pišenca, in dotični odsek za zgradbo hudournikov je spoznal, da je po tem potoku vas Kranjska Gora v velike nevarnosti. Ravno tako izrekel se je tehnik deželnega odbora. Nastalo je pa sedaj mnenje, da tista nevarnost žuga le nekaterim posestnikom, in da se ne bode nadaljevalo zagrajenje tega hudournika.

Ustanovila se je sicer neka vodna zadruga, ki bi naj branila nevarnost, katera proti vasi. Čudno je, da se na tem mestu posestnikom nalaga, kakor je posneti iz dotičnih aktov, naj branijo vodo, da ne bi šla v vas, na drugem mestu pa se trdi, da za vas ni nobene nevarnosti, ampak le za nekatere posestnike.

Da je pa vas v nevarnosti, spričuje že to, da se hoče zavarovati proti vodi Požar, ki leži prav zunaj vasi na gorenjem konci.

Ob vodi tega hudournika je 19 posestnikov, katerih vrtili do vode segajo, in vsak mora to stran sam zavarovati s koši, t. j. s kaštami, ki so napolnjene s kamenjem. Prvi posestnik — pri Kocjanu — mora zdrževati tri take koše. Tu sem se vali voda pri povodnji z vso silo, in ako bi tukaj koše spodkopala in jim prišla za hrbet, trgala bi potem zemljišča zapo-

redoma, in tri hiše bi bile potem precej v nevarnosti, da jih podkoplje, in za temi bi prišle potem druge na vrsto. Tak koš stane vsakega posestnika od 45 do 60 gld., ker se navadno napravijo iz mecesnovega lesa. Ko pride huda ura in povodenj, jih pa več odnese.

Vodna zadruga, ki se je sedaj ustanovila, bode le na papirji ostala. Ako pomislimo, kakšni so ti posestniki, kako premoženje imajo, se mora vsak prepričati, da tem ljudem ne bode mogoče teh naprav, tudi ako bi jih napravili, vzdrževati. Vsak ima le eno kravico, k večjemu dve in hodijo navadno drugam na delo, da zamorejo preživiti svojo družino. Odkod pa hočejo denar dobiti za stavbe? Med temi posestniki jih poznam jaz le štiri, kateri imajo nekoliko več zemlje, in se pečajo z živinorejo, katerim ni treba iti drugam na delo, da se preživé. Vsi ostali hodijo po svetu na delo, kot drevarji i. t. d., in žene z otroci obdelujejo malo posestvo. Tudi se iz aktov razvidi, da se ljudje premalo zavzemajo za to zgradbo, da niso pripravili potrebnega lesa v določenem času. V teh krajih se pa ne dá les domu spraviti, kadar bi kdo hotel. Gozdi so razdeljeni, nekateri so zelo oddaljeni. Posestnik mora les po letu posekati in na pripraven kraj zložiti, tako, da ga po zimi domu spravi. Splaviti ga ni mogoče, ker v majhni vodi ne gre, velika ga pa odnese. Torej ne vem, kako bodo ljudje potrebne velike hlode ven spravili, ker nimajo svoje uprege. Zato mislim, da bode ta vodna zadruga ostala le na papirji.

Reklo se je, da ima vas še nekaj gozda. Ako pa se potreben les tam vzame, se ves gozd pokonča. To velja tudi za posamezne posestnike, če bodo morali nekateri 20 do 30 hlovov lesa pripraviti. Odkod jih naj vzemó taisti, ki jih v lastnem gozdi nimajo. Vsak hlov bode 5 do 6 gld. stal, če ga hoče kupiti; to je za te ljudi že kapital, ker od rok živé. In ubogi posestniki naj bi branili na Požarji vodi v vas.

Zato mislim, da bi bilo boljše, če se na zvedence oziram, ki znajo, kako voda dela, in da proti nevarnosti celi vasi. Treba je vsakako, da se hudournik zagradi, in sicer Mala Pišenca, koder je veliko mlinov. Velika Pišenca pa pri Bobi, da se donasjanje šute ondi ustavi, sicer je vse drugo zastoj, ker bode voda dalje trgala in odnašala zemljišče. Zatorej bi prav tople priporočal visoki vladi, da bi se, ako ta zadruga ne bode mogla zvršiti te reči, izpeljal prvi projekt, kakor se to tudi drugod zgodi. Za potok Trebiža se je toliko dovolilo in on ni senca proti Pišenci. Po Pišenci je 19 hiš v nevarnosti, torej skorej $\frac{1}{4}$ cele vasi, in mislim da je po tem takem res vas v nevarnosti. Na desnem bregu sicer nevarnost ni toliko velika, kakor na levem, pa tudi tam morajo delati koše, tako na pr. cestni êrar, da si obvarje most êez Pišenca, in pa še dva druga posestnika morata ob svojem posestvu zadevati vodi.

Še enkrat priporočam slavni vladi, naj ukrene potrebno, da se zagradi hudournik Pišenca.

(Deželnega glavarja namestnik Grasselli prevzame predsedstvo. — Der Landeshauptmann = Stellvertreter Grasselli übernimmt den Vorsitz.)

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

K besedi se je oglasil gospod deželni glavar.

Landeshauptmann:

Zu § 3 des Rechenschaftsberichtes «Landescultur» habe ich mir das Wort erbeten, um die lezhin von der Landwirtschafts-Gesellschaft überreichte Petition dem hohen Hause zur Würdigung und Rücksichtnahme bestens anzupfehlen. Die Landwirtschafts-Gesellschaft ist stets bestrebt, ihr Möglichstes für die Entwicklung und für den Fortschritt der heimischen Landwirtschaft zu leisten.

Es fehlen ihr jedoch Geldmittel, um noch erfolgreicher wirken zu können. Die Anzahl der Mitglieder der Gesellschaft hat zwar bedeutend zugenommen, wir sind deren heute 828. Die Beiträge betragen zwei Gulden für die Person. Davon erhält die betreffende Filiale, welcher das Mitglied angehört, für eigene Zwecke einen Gulden und ein Gulden wird an den Central-Ausschuß abgeführt zur Bestreitung der Kosten für die Gesellschaftsblätter «Kmetovalec» und «Defonom». Aus den Beiträgen der Mitglieder ist demnach die Gesellschaft nicht in der Lage, die landwirtschaftliche Production zu fördern. Mit ihrem Einkommen von ungefähr 4000 fl. bestreitet die Gesellschaft die Befoldung des Personales, die Steuern und Abgaben, die Instandhaltung der Gebäude, die Kosten der Fachblätter etc., sie erhält mit ihren geringen Mitteln eine sehr geräumige Baumschule. Diese Schule wird mit der Zeit von außerordentlichem Nutzen für das Land, eine segensreiche Vorrathskammer von Obstbäumchen edler Obstsorten sein. Dormalen sind circa 30 000 ein- bis dreijährige Bäumchen in den Anlagen vorhanden. Von Ende 1889 weiter werden jährlich 16- bis 18 000 Bepflanzungen ausgeführt werden können. Es steht also eine beträchtliche jährliche Verabfolgung von edlen Obstbäumen um sehr ermäßigte Preise an die Landwirte in Aussicht; weiters erhält die Landwirtschafts-Gesellschaft die hiesige Hufbeschlagschule, aus welcher sich die Hufbeschlags-Schmiede für das Land rekrutiren. Allerdings bezieht die Gesellschaft dafür eine Staats-Subvention von 1200 fl., die aber zur Erhaltung der Lehranstalt (Lehrer, Lehrmittel etc.) und zur Conservirung der Gebäude nicht ausreicht. Neben der Hufbeschlagschule besteht auch ein Thierhospital, welches überhaupt den Pferdebesitzern sehr zu Gute kommt. Die zwei letztgenannten Institute sind offenbar Anstalten, deren Bestand im Interesse des ganzen Landes gelegen ist. In Steiermark erhält die Hufbeschlagschule das Land, in Kärnten hat das Land 2000 fl. zur Adaptirung der Hufbeschlagschule beigetragen.

Die Pferdezucht hat im Lande große Fortschritte gemacht, und zwar in Folge zweckmäßiger Aufstellung von geeigneten Staatshengsten im Lande, was wir hauptsächlich der Umsicht und Fürsorge des gewesenen Commandanten des Staatshengstendepots in Selo bei Laibach, dem Herrn Rittmeister Wild, zu verdanken haben, dem ich von dieser Stelle meine Anerkennung auszusprechen mir erlaube. (Klici — Rufe: Dobro, dobro!) Es ist jedoch zu bedauern, daß der Verkauf des besseren Fohlen-Materiales alsbald, und zwar meist außer Land, erfolgt, und daß der Wert der Pferde von unseren Landwirten in der Regel mehr nach dem Exterieur als nach der Leistungsfähigkeit beurtheilt wird. Diesem Uebelstande könnte dadurch vorgebeugt werden, daß

auch im Lande Krain sowie in den Nachbarprovinzen Trabwettfahren stattfinden möchten, wodurch die Pferde länger im Besitze der Eigenthümer verbleiben, in Betreff ihrer Verwendbarkeit, in ihrer Gangart erprobt, rechtzeitig eingefahren, trainirt, gekräftigt würden. Zu solchen Rennstationen könnte vorläufig der Exercierplatz bei Laibach und die ausgedehnte Hutweide bei St. Barthlmä in Unterkrain bestimmt und je vier Preise angelegt werden. Selbstverständlich dürften zu diesem einspännigen Zuchtfahren nur die in Krain gezogenen Hengste und Stuten jungen Alters mit Nachweisung der Abstammung zugelassen werden. In anderen Provinzen bestehen Trabrennvereine, es wäre zu wünschen, daß sich ein solcher auch in Krain constituiren würde. Vorläufig könnte, wenn der Landwirtschaft zu diesem Zwecke Mittel zu Gebote stünden, die Pferdezucht-Section die Agenden eines solchen Vereines besorgen. Die Pferdezucht ist nicht bloß in wirtschaftlicher, sondern auch in militärischer Beziehung von höchster Bedeutung. Die Kriegsverwaltung bedarf guter Pferde für die Reiterei, für die Bespannung der Geschütze und des Trains.

Se veliko važneje nego konjereja je govedoreja, katera pomaga se najboljše gospodarske težave prenasati; v prid, v povzdigo govedoreje bi bilo gotovo dobro, ko bi se najmanj trikrat na leto v primernih krajih po deželi napravile razstave goveje živine, ozioroma ko bi se taiste premovele, kakor konji. Štajerska dežela daje v to svrhu 900 gld. na leto. Lansko leto je slavni zbor 300 gld. za razstave goveje živine v Metliki in v Bohinji dovolil. Bil sem pri obeh razstavah navzoč, in sem se prepričal, da je bila udeležba jako živahna, da so ljudje z veseljem živino k razstavi prignali. Udeležili so se razstave v Metliki tudi veloposestniki. Ni dvombe, da tako premovanje spodbuja in ima najboljši vpliv na živinorejce. (Klici — Rufe: Tako je!) Ministerstvo daje za premije 400 do 500 gld. na leto, režijo pa mora kmetijska družba pokriti sama. Jako koristno bi bilo, ko bi dežela hotela za take letne razstave dovoliti kako stalno podporo. (Klici — Rufe: Dobro, dobro!)

Ravno berem v časopisu «Tagespost», da je kroški deželni zbor tamošnji kmetijski družbi za premovanje bikov od l. 1888. naprej dovolil letno podporo 3000 gld. Ko bi bila subvencija večja, bi bilo dalje mogoče pomnožiti število bikov v deželi tako, da tudi ubogi kraji bike dobé. Državna podpora 2000 gld. nikakor ne zadostuje; postava od l. 1879. o ravnani s plemenskimi junci pa je faktično neizpeljiva, zavolj tega se je kmetijska družba obrnila do slavnega zbora, da visokoisti § 6. omenjene postave preurediti blagovoli.

Da tako vrlo napreduje kranjska konjereja, temu je vzrok to, ker visoka vlada skrbi, da imajo konjereji na razpolaganje o sposobnosti pregledane izvrstne zrebce. Ravno tako bi napredovala govedoreja, ko bi dežela imela zadosti zlahntih bikov.

Zaradi vinarstva je v obrambo trtne uši že v 5. seji visoki zbor sklenil primerno. V tem oziru ho pač posebne pozornosti in požrtvovalnosti dežele treba.

Ko bi bila kmetijska družba v gmotnem oziru zdatno podpirana, bi tudi ona zamogla za sadjarstvo več storiti, kajti dohodki sadja tudi zdatno pomagajo

kmetovalcu. Društvena drevesnica za vso deželo ne bo mogla zadostovati. Zlasti po deželi se morajo ustanoviti drevesnice pri ljudskih šolah, pri podružnicah kmetijske družbe, kjer bi se potem tudi lahko kazalo, kako se z drevjem pravilno ravna.

Povečšana letna podpora bi se deloma porabila tudi za nakup gospodarskega orodja, katero bi se med občine v skupno porabo razdelilo za obdelovanje vrbe, za popravo potov v planine, za povzdigo mlekarstva, za nakup dobrega semena, posebno krmskih rastlin, za premovanje tistih gospodarjev, kateri svoje travnike zboljševajo, posnemanja vredno i. t. d.

Kranjska dežela daje kmetijski družbi podpore v znesku 1050 gld., za katero blagodušno darilo izrekam visokemu zboru v imenu družbe najiskrenejšo zahvalo. Štajerska dežela dovoljuje za premovanje goveje živine 900 gld. na leto, za bike 1000 gld.; za izdavanje gospodarskega spisa v nemškem in slovenskem jeziku 2600 gld., splošna podpora znaša 4400 gld., plača za kulturnega inženirja 1200 gld., skupaj dovoljuje 10000 gld. subvencije. Koroška dežela dovoljuje na leto 2500 gld. subvencije in od sedaj naprej iz dobička naklade na žganje 4000 gld. za govedorejo in sadjarstvo, skupaj torej 6500 gld.

Kdo bi zamogel tajiti, da so kmetijske razmere na Kranjskem slabe, da kmetijstvo vedno bolj propada in hira. Naša dežela ima že v teritorijalnem oziru posebnosti, katere niso ugodne, tako na primer močvirje pri Ljubljani, Kras na Notranjskem, druge pokrajine, katere voda navadno preplavlja. Na Gorenjskem kmetovalec, če tudi v zadregah, lažje shaja, ker ima priložnost si kaj prislužiti. On bolje proda svoje pridelke, živino, les, i. t. d.; pa tudi tujei zahajajo v zgornje kraje in denarja med ljudi zanesó. Dolenjci so pa še v slabem položaju. Toča jim zopet in zopet vinograde in polje poškoduje, ljudstvo nima več potrebnega živeža, išče delo zunaj domovine in se izseljuje v Ameriko. Pridelki se ne morejo spečati, in ako se prodajo, le po prav nizki ceni. (Klici — Rufe: Tako je!) In to največ zaradi tega, ker je vožnja predraga, ker Dolenjska nima nobene železnice. (Klici — Rufe: Tako je, res je!) Gospodarske težave mora veleposesnik primeroma ravno tako trpeti, kakor srednji ali mali.

Kmetijska družba je uverjena, da slavni zbor težnje kmetijstva pozna in skuša stanje kmetovalca zboljšati. V vsaki sesiji deželnega zbora se nahajajo sklepi, kateri imajo blagi namen, kmetovalcu iz zadreg pomagati. Gotovi smo, da slavni zbor, ako se konvertovanje zemljiškega odveznega dolga reši ugodno, kmetijskega stanu obdarovati ne bo pozabil. (Klici — Rufe: Dobro, dobro!)

Priporočam peticijo kmetijske družbe najtopleje in prosim, da jo slavni zbor po možnosti uslišati blagovoli. (Živahni dobroklici — Lebhaftes «Dobro»-Rufe.)

Poslanec Lavrenčič:

Z veseljem pozdravljam besede častitega gospoda deželnega glavarja, ki je obsirno razkladal delovanje in korist naše kranjske kmetijske družbe. Posebno se

zlagam s tem, kar je omenil o živinskih razstavah, katere bi se najbolj pogostoma prirejale. Ravno v tem oziru obrnila se je podružnica vipavska pred kratkim do slavne kmetijske družbe, naj bi ta skrbela za to, da se v prihodnje te razstave razvrsté tako, da bi se tudi tisti živinorejci, katerim dosedaj zaradi prevelike daljave ni mogoče, zamogli vdeležiti razstav. Kmetijska podružnica vipavska opozarjala je na to, da morajo Vipavci, ako hočejo živino prignati na razstavo, iti v Postojno, kar je vsakako predaleč, če se pomisli, da morajo živino gnati od 28 do 31 km daleč, ali še več.

Mislím, da je vsakako umestno, da bi se v prihodnje oziralo na kraje, kateri so od onih, kjer so se dosedaj prirejale razstave, preveč oddaljeni, da bode tudi tem mogoče vdeleževati se razstav, in priporočam v ta namen posebno vipavsko dolino in druge oddaljene kraje.

Poslanec Kavčič:

Tudi jaz kot zastopnik kmetskih občin se popolnoma strinjam z besedami, katere je izpregovoril naš častiti gospod deželni glavar gledé kmetijstva. Stvar mu je, to se vidi iz njegovih besed, pri srcu in pozna tudi stvar popolnoma in temeljito. Ne bom časa tratil s tem, da bi to ponavljal, le gledé živinskih razstav bi omenil, da bi bilo to jako dobro, ako se v prihodnje kraji ne bi določevali kakor dosedaj; en kraj na Dolenjskem, eden na Notranjskem in eden na Gorenjskem, ampak vsako leto naj bi se vršile v drugem okraju. Enkrat v Vipavi, potem v Senožečah, Postojni, v Planini, Logatci, Vrhniki i. t. d. Letos so se v Logatci zbrani župani izrekli, da bi kazalo z živinskimi razstavami združevati razstave drugih kmetskih pridelkov in da se te razstave za Notranjsko ne bi vršile zmiraj na Vrhniki ali v Postojni, ampak tudi v Logatci, Vipavi i. t. d., ker so sicer za ostale živinorejce preveč oddaljene in je težavno, živino 30 do 40 km daleč goniti. Tako bi pa imel vsak kraj priliko vsaj vsako 4. do 6. leto pokazati, kaj ima in s katerim uspehom da živinoreja napreduje. Pri tej priliki bi pa še omenil nekaj drugega. Naša živinoreja res deloma napreduje; ali če se cena živini ne poboljša, se bojím, da v kratkem ne bode več kazalo živine rediti. Ko je prišla ona postava, ki je zatvorila meje naše države proti tujej živini, nastal je posebno po velikih mestih strah, da se bode cena mesu zdatno povikšala. Prišla so vprašanja do deželnega odbora, do kmetijske družbe in do županstev, kaj naj se ukrene, da ne bode cena mesa preveč rastla. Strah pa ni bil umesten. Cena živine je vkljub temu tako padla, da danes živinorejcu ne kaže skorej več živine rediti. Želeti bi bilo torej, da bi slavna vlada začela resno misliti na to, kako bi se tej stvari enkrat konec storil. Prav, da je meso ceno, prenizka cena mora pa gospodarja uničiti in ako ne bode ta več živine redil, bode nastala strašna draginja.

Torej bi toplo priporočal, da bi vlada kolikor mogoče za to skrbela, da bi se v okom prišlo temu, da cene ne bi tako rapidno padale od meseca do meseca, od leta do leta, kakor so godi sedaj.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Ker se nihče več ne oglasi, ima besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Sterbenec:

Ker je vse to, kar so naslednji gospodje omenili, zapopadeno v tem, kar je gospod deželni glavar govoril, opozarjam le še, da se je dotična peticija izročila finančnemu odseku, kar pa podružnice na deželi zadeva, se bodo obrnile do c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani

Imamo potem v letnem poročilu omenjene zgradbe v obrambo bregu pri Gorenji Savi. Interesenti se niso mogli zjediniti, ker vodstvo državnih železnic ne sprevidi, da bi pretila nevarnost vsled vode in ni bilo pripravljeno dati podpore. Nekoliko pa se je vendar na desnem bregu zgradilo, in to delo se bode nadaljevalo.

Poslanec Detela:

O zgradbi pri Gorenji Savi omeniti hočem le par besedi, namreč, da se je zgradba začela in dobro napreduje, ali dvomiti je, če se bode tudi zvršila, ker bode zaklada 10 000 gld., ki je v to svrhu na razpolaganje, v teku tega mesca porabljena. Potrebuje se še najmanj 4- do 5 000 gld. za zvršitev te zgradbe. Iz deželnega zaklada se je dalo 5 000 gld., več nihče od njega ne more zahtevati, kajti deželni interes pri tej zgradbi ni tako velik. Javni interes pa je tako očiten, da se čudim, kako se ravno v prvej vrsti interesirani zavodi tako branijo vsake podpore.

Vodstvo državnih železnic, katere so, kakor je ministerstvo za notranje zadeve z razpisom 5. marca 1887. l. poudarjalo, bistveno interesirano, se brani vsakega doneska za to zgradbo, in vsled tega fond za dovršenje tega dela ne zadostuje, kajti ministerstvo notranjih zadev je stavilo 3 400 gld. kot donesek državnih železnic v proračun. Tega pa nismo dobili in menda še več let ne bomo imeli, kajti, akoravno se je pri dotični obravnavi prosilo, naj politične oblasti odločijo o tem, se vendar ni prišel prve instance odlok. Kakor pa se voditelj te zgradbe, inženir Hrasky, izraža, preti nevarnost, ako se delo ne dovrši, da je ves dosedaj za to izdani denar zavržen; kajti čez 2 do 3 leta bode voda dosedaj zgrajeno vzela. Gotovo bi bilo sramotno, ko bi naenkrat morali reči: Sedaj pa ne moremo več dalje z delom, katerega je vlada in dežela pričela, ker je pomanjkalo denarja. Predplačila na račun drugih konkurentov deželni odbor ne bode dajal, ker ima pri cesti Kopačnici o tem žalostne skušnje. Delo se bode torej vstavilo, ako vlada ne pripomaga. Sramotno pa bode to vsakako. Da se temu v okom pride, prosim, naj slavni zbor nujno prošnjo do vlade sklene, da bi toliko pripomogla, da se ta zgradba dovrši. Torej predlagam:

«Slavna vlada se nujno prosi, naj dovoli, kakor hitro mogoče, potrebno podporo, da se bo mogla zgradba v obrambo bregu pri Gorenji Savi dovršiti.»

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Tisti gospodje, ki podpirajo ta predlog, naj blagovolé vstati.

(Zgodi se. — Gefächelt.)

Predlog je dovelj podprt, torej je v debati.

Poročevalec dr. Sterbenec:

Uravnale so se tudi tri vode na Vipavskem. Zgradnja neugodnih razmer se lanskega leta dovoljena svota 1 000 gld. ni porabila, in odsek priporoča, naj se tudi ta kredit podaljša za prihodnje leto. Uravnava Krke in nameščenje kulturnega inženirja še ni dognano.

Gozdne drevesnice so se napravile na Grmu in v Radečah. Tukaj je naš tovariš, blagorodni gospod dr. vitez Gutmansthal odstopil primeren prostor, in odsek za letno poročilo predlaga, naj se mu izreče za to zahvala. Tudi drevesnica v Črnomlji dobila je od deželnega odbora potrebno podporo.

Živinski razstavi bili ste dve, v Metliki in v Bohinjski Bistrici, in deželni odbor dovolil je v ta namen kmetijski družbi podporo.

Za sadjarstvo je vodja na Grmu spisal učno knjžico. Deželni odbor izročil je 300 komadov deželnemu šolskemu svetu, da jih razdeli med šole.

Drevesnic je že precej na Kranjskem, nekaj državnih, nekaj deželnih, pa tudi zasebnih. Tudi solski vrtili se pridno napravljajo, in pri tem je deželni odbor dajal potrebne podpore, posebno šoli v Dolenjem Logatci, katera je vzgledna.

Okrajno glavarstvo v Črnomlji je naznanilo, da se tudi v njegovem okrožji že trtna uš nahaja, in poljedelsko ministerstvo je ponudilo neko tekočino, ki bi naj bila zoper trtno uš v onih krajih, ki so že okuženi. Poskušnje bodo pokazale, kaj je z njo.

Državna trtnica se je napravila v Kostanjevici, katero je vodja šole na Grmu hotel prevzeti v oskrbovanje, čemur pa ministerstvo ni pritrnilo.

Tajnik kmetijske družbe poučeval je o požlahnjenji ameriških trt. Na strani 38. izkazane so premije, katere so se plačale za usmrtenje divjih zveri i. t. d. V podkôvski šoli podelile so se trem učencem podpore. Za odbor za osuševanje ljubljanskega barjã ali močvirja vršile se bodo nove volitve. Premoženje močvirskega zaklada znaša 84 294 gld. 89 $\frac{1}{2}$ kr.

Gledé agrarnih razmer je omeniti, da se je dežela l. 1886. zadolžila za 94 951 gld., kar je veliko manj, kakor v prejšnjih letih. Statistična centralna komisija na Dunaji je doposlala nadrobni izkaz o zadolženju na hipotekah, ki je gospodom, kateri se za to zanimajo, na razpolaganje.

O zdravstvenih zadevah naj opomnim, da je bil deželni odbor pri higijenskem kongresu na Dunaji zastopan po gospodu dr. Vošnjaku, in da je kongresu dal podpore 50 gld. iz deželnega zaklada. Za bakteriološki preiskavanja se je določil prostor v muzeji deželne bolnice.

Zahtevi, naj se živinozdravnik iz Ljubljane premesti v Kamnik, vlada ni mogla ustreči, ker ga potrebuje v Ljubljani, rekla pa je, da je pripravljena ga

namestiti, če se pokaže potreba posebnega živino-zdravnika. Gledé celega § 3. letnega poročila predlaga odsek: Visoka zbornica naj vzame § 3. letnega poročila na znanje.

Slavni deželni zbor naj preblagorodnemu gospodu dr. vitezu Gutmansthalu za njegovo veliko darežljivost izreče najtoplejo zahvalo.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Odsek predlaga torej: Slavni deželni zbor naj sklene:

§ 3. letnega poročila se vzame na znanje.

Slavni deželni zbor naj preblagorodnemu gospodu vitezu Gutmansthalu za njegovo veliko darežljivost izreče najtoplejo zahvalo.

Prosim gospode, ki se strinjajo s temi nasveti, naj blagovolé vstati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je sprejet.

Gospod poslanec Detela je dalje predložil k temu paragrafu nasvet:

«Slavna vlada se nujno prosi, naj dovoli, kakor hitro mogoče, potrebno podporo, da se bo mogla zgradba v obrambo bregu pri Gorenji Savi dovršiti.»

Prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

(Deželni glavar grof Gustav Thurn prevzame predsedstvo. — Landeshauptmann Gustav Graf Thurn übernimmt den Vorsitz.)

§ 5, o glavni bilanci mestnega posojila ljubljanskega za l. 1886.,

§ 5, über die Hauptbilanz des Anlehens der Stadt Laibach pro 1886.

Poročevalec Robič:

Slavni zbor! Meni je naloga, v imenu odseka za letno poročilo deželnega odbora poročati o glavni bilanci posojila mesta ljubljanskega za l. 1886. Najpred naj mi bode dovoljeno gospodom naznaniti, da se je tu neka tiskovna pomota vrinila. 6. žrebanje je vstavljeno s 485 gld., kar ni istina, kajti 6. žrebanje je že vse izplačano, in tisti znesek pripada 7. žrebanju. Zato se morajo vse številke za eno črto bolj dolj pomakniti in za to specijalna rezerva znaša 23232 gld. 73½ kr. in pri podružnici kreditnega zavoda v Trstu je dolga 101197 gld. 50 kr.

Sicer je odsek bilanco našel v redu.

Deželni glavar:

Otvarjam debato.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Ich bitte ums Wort! Ich habe nicht die Absicht, im Allgemeinen zu § 5 des Rechenschaftsberichtes zu sprechen,

sondern ich habe nur ein paar Worte betreffs einer einzelnen Post vorzubringen. Es wurde nämlich von mir in der IV. Sitzung dieses hohen Hauses vom 9. Dezember 1885 die Anschauung dargethan, daß aus dem Verzeichnisse der Verwaltung des Lotterie-Anlehens der Stadt Laibach eine Gehabung resultire, welche einer Ueberprüfung durch die Landesbuchhaltung bedürftig wäre. Ich habe damals mit aller denkbaren Reserve und indem ich im Vorhinein die Zeitungen als unglauwürdige Quelle bezeichnete, einer Notiz erwähnt, wornach die Stadt Laibach es angemessen gefunden habe, der Cillier Vorschußcasse aus dem Lotterie-Anlehen 10000 fl. darzuleihen. Ich habe die Zweckmäßigkeit dieser Art von Anleihe anzuzweifeln mir erlaubt und deswegen das Ersuchen an den Landesauschuß gestellt, diesen Ausweis durch die Landesbuchhaltung prüfen und sich darüber Bericht erstatten zu lassen. Ich meinte — allerdings sprach ich es damals nicht aus, aber mir selbst sagte ich es — daß, wenn uns derartige Berichte vorgelegt werden, so müssen dieselben einen Zweck haben. Wir müßten zur Aufnahme des Lotterie-Anlehens unsere Zustimmung geben, also müssen wir auch darauf sehen, daß die Verwendung des Geldes im Sinne der Bewilligung erfolge. Ich glaubte damals ersehen zu haben, daß es nicht in den Intentionen des Landtages gelegen war, Gelder für die Cillier Vorschußcasse zu schaffen. Ich habe mich bei Mittheilung der Notiz innerhalb der Grenzen gehalten, die einzuhalten ich mich immer bemühe, und ich habe die ganze Notiz mit Bezeichnung der Quelle als unwahr anzuzweifeln mir erlaubt. Ich war also gar nicht überrascht, als mir von zwei Herren von jener (leve — linken) Seite übereinstimmend ein Dementi entgegengesetzt wurde. Es ist nicht so u. s. w. hieß es damals; heuer sehen wir in diesem Ausweise die 10000 fl. figuriren, und ich erwähne dies nur, damit ich in Zukunft vor so voreiligen Dementis geschützt sei.

Poslanec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški:

Ker je gospod baron Apfaltrern, kakor vidim iz stenografičnega zapisnika, pri teh opazkah mene imel pred očmi, zatorej mu moram precej odgovoriti. Rekel sem takrat, da meni ni znano, da bi imelo mesto pri celjski posojilnici kaj denarja naloženega, ker nisem član finančnega odseka pri mestnem zboru.

Da je pa bilo takó, nisem mogel za gotovo vedeti, očitati mi torej tega, ni upravičeno.

Abgeordneter Puckmann:

Hohes Haus! Ich möchte durch meine Bemerkungen nicht auf jenen kleinen politischen Freundschaftsdienst, auf das Darlehen an die Vorschußcasse in Cilli, zurückkommen, obwohl sich derselbe in finanzieller Beziehung nicht rechtfertigen läßt. Ich will die Zeit der geehrten Herren nicht damit in Anspruch nehmen, daß ich mich darüber auslasse, sondern es seien mir nur einige Worte über die Zusammenstellung der Bilanz im Allgemeinen und über das Lotterie-Anlehen der Stadt Laibach gestattet. Als seinerzeit dieses Anlehen aufgenommen wurde, war jeder überzeugt, der in finanziellen Fragen nur einige Kenntnisse hat, daß es unter Bedingungen aufgenommen worden ist, welche für die Stadt

Laibach sehr vortheilhaft waren, und daß dieses Geld bei vorsichtiger Gebarung und richtiger Verwaltung zum Segen der Stadt sich gestalten werde. Um nun diesen Segen auch ziffermäßig jedes Jahr ersichtlich zu machen, hat man eine genaue kaufmännische Buchhaltung angeordnet; man hat die Verfügung getroffen, daß dieses Anlehen genau geschieden werde vom übrigen Gemeindevermögen, daß alljährlich die Bilanz gemacht werde, und daß die Gemeinde, wenn Ueberschüsse sich herausstellten, von Jahr zu Jahr darüber zu verfügen hätte. In der That haben sich in den ersten Jahren auch Ueberschüsse von 26 000 bis 27 000 fl. nach ganz gewissenhafter Aufnahme pro Jahr herausgestellt. Man hat die ganzen Zinsenverluste, welche sich dadurch ergeben haben, daß die übernehmende Bank die Lose erst in Raten von mehreren Jahren abgenommen und bezahlt hat, auf einen Investitionsconto gebucht, man hat die Kosten der Einrichtung, des Vertragsstempels auf diesen Conto gebucht und hat angenommen, daß diese Lasten im Gesamtbetrage von 135 727 fl. 82 kr. auf 50 Jahre zu vertheilen seien und jährlich 2% abgeschrieben werden sollen. So hat man in den ersten Jahren in ganz richtiger Weise gebucht und alle Jahre 2714 fl. 56 kr. am Investitionsconto abgeschrieben.

Als das Lotterie-Anlehen später von anderen Händen übernommen wurde, hat man diese Buchung beanständet und aufgegeben. Man hat die Kosten für Einrichtungen, Zinsdifferenz u. s. w. auf den Gewinn- und Verlustconto übertragen, diesen Conto der Specialreserve entgegeng gehalten und andererseits den Saldo gezogen, durch welchen sich herausstellen sollte, daß man im Jahre 1883 86 089 fl. Verlust hatte. Man kann ja eine solche Investition auch auf einmal abschreiben lassen, und wenn man Uebernehmer ist, so wird man sich so gut als möglich gegen einen späteren Vorwurf zu schützen suchen, daß man nicht bei der Uebernahme alle Anstände geltend machte. Das Wunderbare bei der Sache ist jedoch, daß man diesen Verlust, den man im Jahre 1883 mit 86 089 fl. ausgewiesen hat, bis Ende 1886 nur auf 83 230 fl. vermindert hat. Ich kann mir nicht denken, daß das Lotterie-Anlehen in den drei Jahren nur 3000 fl. getragen hat! Man unterläßt jetzt fernere Abschreibungen an diesem Verluste, und der ganze Verlustsaldo ist jetzt mit 83 231 fl. 40 kr. ausgewiesen. Es ist natürlich die ganze Gebarung aus so einer Bilanz nicht zu ersehen, aber es drängt sich einem der Gedanke auf, daß der Segen, welcher von der früheren Verwaltung jährlich nachgewiesen wurde, gegenwärtig sub rosa in Anspruch genommen wird. Früher wurde jeder Betrag, den die Gemeinde vorschussweise aus dem Lotterie-Anlehen bekommen hat, mit Angabe des Zweckes, zu welchem solcher bestimmt war, mit Angabe des Zinsfußes in der Bilanz ausgewiesen, heute ist dies nicht mehr der Fall. Wir finden wohl Beträge für den Bau der Infanteriekaserne, des Spitals und bei der Verzehrungssteuer eingestellt, und ich will nicht befürchten, daß damit Verluste der Verzehrungssteuer bedeckt werden sollen. Wir finden in der Bilanz aber auch die Gemeinde mit einem Anlehen von 73 000 fl. belastet, ohne daß gesagt wird, zu welchem Zwecke diese verwendet wurden. Es wird zum Theile dieser Fond für das Budget der Stadt Laibach in Anspruch genommen, vielleicht ohne daß diese Beträge verzinst werden. Wir hatten im Jahre 1885 noch über 60 000 fl.

Zinseneingang, pro 1886 jedoch nur 54 000 fl. Wie ist diese Differenz erklärlich? Aus der Bilanz vom Jahre 1885 haben wir ersehen, daß die Gemeinde Guthabungen von rund 450 000 fl. an Mobilvermögen bei verschiedenen Banken liegen hatte, pro 1886 steht jedoch bereits eine Schuld von 101 000 fl. bei einer Bank ausgewiesen. Andererseits muß ich bemerken, daß die Thatsache gewiß schwer erklärlich ist, daß die Gemeinde im Jahre 1885 so viel Guthabungen, so viel mobiles Vermögen und nur 440 000 fl. in Obligationen hatte, heute aber 101 200 fl. Schulden und 924 000 fl. in Obligationen besitzt, das kann ich nicht verstehen. Man kann wohl ein Geld in Obligationen anlegen, für welches man keine andere Verwendung beschlossen hat, aber die Stadtgemeinde Laibach hat doch schon im Jahre 1885 beschlossen, eine Kaserne, ein Krankenhaus u. s. w. zu bauen. Statt das Geld nun in einer Weise anzulegen, wo es sofort nach Bedarf zurückgenommen werden könnte, hat man Obligationen gekauft, und dies im Jahre 1886, wo der Cours sehr hoch stand, also zu einer Zeit, wo ein vorsichtiger Mann, der weiß, daß er sein Geld in kurzer Zeit benötigen wird, gewiß nicht Obligationen kaufen wird, um sie dann mit Verlusten wieder in Geld umzusetzen, wenn der Cours fällt und er sein Geld braucht. Trotzdem erhöhte sich vom Jahre 1885 auf das Jahr 1886 zur Zeit des höchsten Courses der Stand des Vermögens in Obligationen von 440 000 fl. auf 923 000 fl.

Wie sind denn die Course eingestellt? Ich habe mich heute erkundigt und erfahren, daß die Märzrente mit 82·60, die ungarische Rente mit 93·40 eingestellt ist. Diese Papiere werden nun belehnt. Die Zahlungen, welche der Stadtgemeinde bevorstehen, werden es früher oder später nothwendig machen, die Obligationen zu verkaufen; man kann sie nicht halten, weil die Zwecke, zu denen das Geld nöthig ist, schon bestimmt sind. Auch der Ertrag aus dem Anlehensfonde kann in nächster Zeit nicht erwartet werden, um die Auslagen zu decken, und was wird die Folge sein? Ein außerordentlicher Coursverlust. Ich weiß nicht, ob die Gemeinde die Papiere zu diesem Course noch besitzt, aber wenn dies der Fall ist, so beträgt die Coursdifferenz gegen heute allein 93 000 fl. Auch bezüglich der Activposten scheint es mir unstatthaft, die Coursverluste als Activpost einzustellen. Die gesammte Bilanzaufstellung macht auf mich den Eindruck, daß man nicht auf sehr glücklichem Wege ist, und daß die Verwaltung dieses Vermögens in nicht sachkundigen Händen ruht. Ich würde nur darauf aufmerksam machen, daß der Segen, welchen jene Männer der Stadtgemeinde Laibach zu bringen dachten, welche das Geld unter den vortheilhaftesten Bedingungen, das ist, einer Zinszahlung inclusive Amortisation mit 4·2% der Gemeinde verschafft haben, sich in den bittersten Fluch verwandeln könnte, wenn in dieser Weise gewirtschaftet wird wie bisher.

Poslanec Grasselli:

Gospod predgovornik je nekako bojazen izrekel, da mestna občina izkoristuje to posojilo tako, kakor svojo blagajnico, ne da bi za denar, ki si ga jemlje na posodo, plačevala obresti. Mislim, da gospod predgovornik tega ni resno mislil, nego da je sam preverjen, da mestna občina mestnemu posojilu plačuje obresti tako, kakor vsakemu drugemu kreditorju, ker

ni misliti niti umeti, kako bi drugače mogoče bilo, dobiti potrebno obrestovanje, od katerega je v prvi vrsti zavisno, da se vzdržuje posojilo brez škode. Mestna občina si, kadar njeni dohodki za izredne potrebsčine ne zadostujejo, v konkretnih slučajih izposojuje denar; ta posojila so razvidna iz bilance, in za ta posojila plačuje mestna občina posojilu ljubljanskega mesta obresti, tako, kakor kateremu drugemu kreditorju.

Kar se pa tiče drugih novcev, ki so tukaj navedeni, na priliko stavbinski kapital za vojašnico, je to denar, katerega si ni izposodila mestna občina, ampak to je denar, katerega mestno posojilo investira za mestne naprave in o katerem se vodi posebni račun, pa tudi od teh novcev, ki so investirani za take mestne naprave, računajo se od poluletja do poluletja interkalarne obresti, in s tem se povisuje kapital.

Gospod predgovornik je opozoril na razliko med bilanco leta 1885, in leta 1886, gledé svote, katera je bila naložena v obligacijah in ono svoto, katera se je nahajala naložena pri raznih kreditnih zavodih. V tem obziru moram le na to opozarjati, da svota, tako ogromna svota 400 000 gld., katere ni porabiti v teku poluletja, ampak katera mora več let biti naložena, nosi pri kreditnih zavodih tako malo obresti, da nikakor ni mogoče dobiti tistih $4\frac{3}{4}\%$, katerih treba kapitalu mestnega posojila, da se z obrestovanjem doseže letna anuiteta za amortizacijo. Kakor je gospodom vsem znano, plačujejo denarni zavodi za tako velike svote, če se pri njih nalagajo, le neprimerno pičle obresti in zaradi tega, ker je posojilo pretiila vsled difference v obrestih velika zguba, zaradi tega je bil finančni odsek mestnega zastopa prisiljen, nakupiti obligacije, in sicer res v takem času, ko so kurzi obligacij stali jako visoko. Ako bi mestna občina bila prisiljena, sedaj ali v takem trenutku, ko bode kurz stal tako nizko kakor sedaj, ali morda še nižje, prodati obligacije, je se vé da neizogibna zguba za loterijsko posojilo in v drugi vrsti za mestno občino ljubljansko. Do sedaj te potrebe se ni in mislim, da vender ne smemo prepesimistično gledati v bodočnost, nego nadejati se moramo, da bode kurz s časom zopet vzdignil se, da se bode zopet popravil državni kredit. Ako pa nastane kaka katastrofa, gospoda moja, potem bodo drugi zavodi, druga podjetja istotako in najbrže se huje trpela, kakor mestno posojilo ljubljansko in mestna občina.

Gospod predgovornik je nekako očital sedANJI upravi mestnega posojila, da ni spretna, pa to je subjektivno mnenje, o katerem je težko debatovati. Ob ugodnih okolnostih upravljati z javnimi novci ni posebno težka stvar; jako težavno pa je, kadar nastane kak kritični moment; v takih momentih je kritika tega upravljanja veliko ložja, nego upravljanje samo, ako prav se mora vender vprašati vsak, ali bi bilo njemu mogoče obvarovati izgube dotični fond, dotično podjetje, če bi on z njim upravljal. Mislim, da mi ni treba pristaviti ničesa družega, ker gre tukaj za številke, katere so določene, t. j. *pro praeterito*; to pa smem zagotavljati, da, čeravno gospod predgovornik

mestni upravi in zlasti tistemu posebnemu organu, kateremu je upravljati z mestnim posojilom, odreka sposobnost, zagotavljati — pravim — smem, da dobre volje in želje, uporabljati in obračati mestno posojilo na korist mestne občine, da te dobre volje in te iskrene želje niti zdanji mestni upravi nihče odrekati ne sme. (Odobranje ne levi. — Beifall links.)

Abgeordneter Luckmann:

Hohes Haus! Ich werde mir nur noch wenige Worte erlauben. Der verehrte Herr Bürgermeister der Stadt Laibach hat den Ankauf der Obligationen dadurch begründet, daß die Institute, bei welchen die Gelder früher angelegt waren, sehr niedrige Zinsen zahlten. Das will ich ja zugeben, aber es scheint mir, daß der verehrte Herr Bürgermeister hinsichtlich meiner Bemerkungen auf die Hauptfache nicht eingegangen ist. Die vorjährige Bilanz hat wohl gezeigt, daß bei solchen Instituten 450 000 fl. ausstanden, und trotzdem sind Zinsen im Gesamtbetrage von mehr als 60 000 fl. eingegangen. In der vorliegenden Bilanz sind jedoch die Zinseneingänge mit nur 54 800 fl. ausgewiesen, und der Stand des Vermögens in Obligationen beträgt doch 923 000 fl. Unsjomehr ist meine Frage berechtigt, woher denn diese auffallende Verminderung komme? Wenn das Geld nicht bei Banken liegt und Obligationen angekauft wurden, die mehr tragen, wie kommt es denn, daß in einem Jahre, in welchem der Obligationenstand aus Gründen, die der Herr Bürgermeister angeführt hat, eine Erhöhung auf 923 000 fl. erfahren hat, die Zinsen von über 60 000 fl. auf 54 800 fl. zurückgehen? Das ist das Wunderbare. Man kann sich das Alles aus dieser Bilanz nicht erklären, man kann nur vermuthen, und so habe ich geglaubt, daß die Gemeinde die Gelder, die sie zu ihrem Zwecke dem Lotterie-Ansehen entlehnt, nicht verzinst. Wenn ich den verehrten Herrn Bürgermeister recht verstanden habe, so ist dies bei den 70 000 fl. und beim Armenfonde auch wohl der Fall, bei der Verzehrungssteuer und beim Kasern- und Krankenhausbaue aber nicht. Sonst wäre der Ausfall an Zinsen nicht erklärlich, und ebenso wäre es unerklärlich, warum der Verlust, der im Jahre 1883 mit 86 000 fl. ausgewiesen war, bis heute nur auf 83 000 fl. heruntergegangen ist. Es müßte bei guter Verwaltung schon eine sehr bedeutende Verminderung eingetreten sein. Das scheint nun nicht der Fall zu sein, denn sonst könnte es um die Resultate nicht so bestellt sein, wie ich mir früher zu erwähnen erlaubt habe.

Poslanec Grasselli:

Le se enkrat moram ponavljati, da se od vsakega denarja, katerega si mesto izposodi od mestnega posojila, torej tako od kapitala za bolnišnico, kakor od kapitala za tisto posojilo užitninskega podjetja i. t. d., plačujejo obresti. Odkod izvira ta razlika, o tem tukaj iz glave ne morem dati pojasnila. Gotovo je popolnem upravičena, ker so tukaj številke posnete iz opravnih knjig. V čem pa ravno obstoji ta razloček ali kako ga je utemeljiti, o tem ne morem dajati odgovora danes.

Poročevalec Robič:

Na vse, kar se je tu odgovarjalo, je poglavitno odgovoril gospod mestni župan Grasselli. Tudi jaz gledé obresti ne morem dati posebnega pojasnila, ker naloga odsekova ni, kontrolirati knjige. Nadzorovati ima sicer deželni odbor v tem oziru upravo mestnega odbora, ali tukaj, kar knjigovodstvo zadeva, ima dotični urad pozitiven nalog, kako je ravnati in mu je sploh naročeno, kako se ima dolg odpisovati in amortizirati.

Kar zadeva razložek med obresti, mislim, da to ni nobena knjigovodsvena napaka, ampak da se je denar gotovo vknjizil, kakor je bilo naročeno. Drugega pojasnila tudi jaz ne morem dati.

Račun žrebanja vpisan je z 21 600 gld. zavolj tega, da je ravnotežje med bilanco. Račun kurzne vrednosti papirja znaša 24 525 gld. 60 kr., to je bila zguba pri kurzih koncem leta, na nasprotni strani pa ima specijalna reserva 23 232 gld. 73 1/2 kr., to je dobiček pri prodaji.

Ko je odsek to bilanco pretresoval, je mislil, da ima mestni zastop tudi o svojih drugih glavnica inventar predložiti deželnemu odboru, kakor to zahteva § 80. mestnega reda, in v tem oziru bom nasvet stavil v imenu odsekovem, kateri predlaga:

1.) Slavni deželni zbor naj bilanco mestnega posojila ljubljanskega vzame na znanje.

2.) Deželnemu odboru se naroča, v svojem letnem poročilu v prihodnje omeniti tudi inventara o glavniskem premoženju mestne občine in njenih naprav, kateri mu je po § 80. mestnega občinskega reda vsako leto predložiti.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Ich bitte ums Wort zur Abstimmung! Ich würde mir erlauben, den Antrag zu stellen, daß die Beschlusfassung über den vorliegenden Antrag des Herrn Berichterstatters vertagt werde, und dies aus dem einfachen Grunde, weil ich glaube, daß es auch im Interesse der Stadtverwaltung wäre, jene Aufklärungen zu ertheilen, welche heute zu ertheilen begreiflicherweise sowohl der Herr Berichterstatter als auch der verehrte Herr Landeshauptmann-Stellvertreter nicht in der Lage waren. Aus diesem Grunde glaube ich beantragen zu sollen, daß zur Abstimmung über den vorliegenden Antrag erst nach den Aufklärungen geschritten werde, welche wir gewiß in der nächsten Sitzung erhalten können.

Poslanec dr. Poklukar:

Meni se zdi, da vender stvar ni tako dostojna, kakor se sedaj vrši. Razprava je bila obsirna, vsak gospod je imel priliko svoje opombe napravljati, pa se ni zgodilo. Sedaj h koncu se predlaga, naj se glasovanje o tem vprašanji preloži. Sicer bi lahko na večino, ki bode nedvombeno zoper to, odium padel, da hoče kaj prikrivati, kar pa ni. Kakor prašanje sedaj stoji, je le o tem govor, ali se predlog odsekov odobri ali ne.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Diesen Ausführungen gegenüber möchte ich nur das Eine bemerken, daß es früher nicht möglich war, einen solchen Antrag zu stellen oder auch nur daran zu denken, weil wir ja erst aus den Ausführungen des Herrn Berichterstatters die Motivirung zu hören hofften. Nachdem aber sowohl Herr Landeshauptmann-Stellvertreter als auch andererseits der Herr Berichterstatter heute nicht in der Lage sind, Aufklärungen über bestimmte Thatfachen zu geben, die gewiß im allgemeinen Interesse erwünscht sind, so glaube ich, daß der Antrag auf Vertagung der Abstimmung, bis wir in der Lage sind, die gewünschten Erklärungen zu erhalten, sachgemäß, geschäftsordnungsmäßig und im Interesse der Sache gelegen ist.

Poslanec dr. Poklukar:

Na te opombe bi samo na kratko opazil, da je še takrat, ko je bila odprta splošna debata, rekel gospod župan, da on na tista vprašanja gledé razložka pri obrestih danes ni v stanju odgovoriti. Takrat je imel gospod predlagatelj priliko govoriti, in torej prosim, naj se njegov predlog odkloni.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Ich habe beantragt, daß die Beschlusfassung über den Antrag des Herrn Berichterstatters vertagt werde bis zu dem Zeitpunkte, wo wir in der Lage sein werden, die Aufklärungen zu hören, welche heute selbstverständlich und naturgemäß der Herr Landeshauptmann-Stellvertreter und der Herr Berichterstatter nicht sofort auf den erst gehörten Anwurf zu ertheilen in der Lage waren.

Poslanec dr. Poklukar:

Meni se zdi, da je bila debata sklenjena. Ako odložimo glasovanje, prekličemo izrek gospoda deželnega glavarja, da je debata sklenjena, in torej prosim, naj se predlog odkloni, ker dopuščen bi bil sedaj le predlog, da se debata ponovi.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Ich habe zur Abstimmung und nicht zur meritorischen Behandlung des Gegenstandes den Antrag gestellt.

Landeshauptmann:

Ich bitte jene Herren, welche für den Vertagungsantrag sind, sich zu erheben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Der Vertagungsantrag ist in der Minorität.

Glasovali homo sedaj o predlogih, katere stavi odsek za letno poročilo.

(Odsekova predloga obveljata. — Die Anträge des Ausschusses werden angenommen.)

Prihodnjo sejo določim na 29. t. m. dopoldne ob 10. uri s sledečim dnevnim redom.

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Sieh die Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Upravni odsek zboruje danes popoldne ob 3. uri, jutri dopoldne ob 9. uri in v sredo, 28. t. m., popoldne ob 3. uri.

Občinski odsek zboruje danes ob $\frac{1}{2}$ 4. uri popoldne, finančni odsek jutri ob 3. uri popoldne.

Želim gospodom vesele praznike.

Ich wünsche den Herren glückliche Feiertage.

(Klici — Rufe: Dobro, dobro!)

Sklenem sejo.

Konec seje ob 1. uri 30 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 30 Min. nachmittags.

Nachher besprochen werden mögen.
Die Sitzung der Herren Mitglieder
Erster - Zweiter (beide, beidseitig)
Baldmöglichst

Erster - Zweiter (beide, beidseitig)
Baldmöglichst

Schluss der Sitzung am 1. März 1887.

Schluss der Sitzung am 1. März 1887.